

Uitvoeringsprogramma Integrale Handhaving 2013

Geregistreerd onder nummer BIVO/2012/29947/1

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Hoofdstuk 1: Beleidscyclus.....	4
Hoofdstuk 2: Omgevingsvergunning	5
2.1 Prioriteiten.....	5
2.2 Evaluatie 2012	6
2.3 Reguliere werkzaamheden	7
2.4 De organisatie.....	9
2.5 Handhavingsstrategie	10
2.6 Projecten	11
Hoofdstuk 3: Algemene Plaatselijke Verordening	13
3.1 Evaluatie 2011 / 2012.....	13
3.2 De organisatie	13
3.3 Reguliere werkzaamheden.....	14
3.4 Handhavingsstrategie	15
3.5 Projecten	16
3.6 Kosten en baten	17
3.7 Resumerend	17
Hoofdstuk 4: Overige wetten en verordeningen	18
4.1 Horeca	18
4.2 Leerplicht.....	20
4.3 Sociale wetgeving.....	21
4.4 Wet kinderopvang.....	23
4.5 Wet BIBOB	24
4.6 Afvalstoffenverordening.....	25
Hoofdstuk 5. Conclusies en aanbevelingen	26

Inleiding

Voor u ligt het Uitvoeringsprogramma Integrale Handhaving Heemskerk 2013 dat aansluit op het integrale handhavingsbeleid dat in februari 2012 is vastgesteld. In die Beleidsnota Handhaving 2012-2015 is het kader van de integrale handhaving in hoofdlijnen bepaald. Het vormt het basisdocumenten waarin de beleidsmatige afweging en daaruit voortvloeiende prioriteiten zijn verwoord. De nota heeft een werking van vier jaar en wordt (voor het taakveld omgevingsvergunningen) jaarlijks uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma.

Het uitvoeringsprogramma beoogt verwachtingen en doelen per beleidsterrein voor 2013 uiteen te zetten. Het programma draagt derhalve bij aan een gestructureerde manier van handhaven. Het is onderdeel van een cyclisch proces van handhaving: *plan - do - check - act*. Jaarlijks worden op basis van behaalde resultaten, actuele ontwikkelingen, wetswijzigingen of veranderde inzichten voor het jaar erop nieuwe, aangepaste plannen gemaakt.

Programmatisch handhaven is een planmatige aanpak en voorkomt dat we een groot deel van de tijd bezig zijn met ad hoc-acties op basis van incidenten. Het handhavingsbeleid, de risicoanalyse, het stellen van prioriteiten en het uitvoeringsprogramma dragen allemaal bij aan een structurele aanpak. Met het oog daarop zijn niet alleen projecten en bijzonderheden beschreven, maar juist ook de reguliere taken. Gelijkertijd wordt er een koppeling gemaakt met de beschikbare en benodigde capaciteit. Daarbij wordt rekening gehouden met de huidige realiteit. Prof. Dr. J.Th.J. van den Berg, voorzitter van de directieraad van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, stelt in dit verband: "Elke norm die het verdient te worden gesteld, verdient het ook te worden gehandhaafd." Het idee is simpel. Echter, het onverkort doorvoeren van deze stelregel, zou betekenen dat het gemeentelijk apparaat voor 50% zou bestaan uit handhavers. We ontkomen er niet aan prioriteiten te stellen en het niveau van handhaving te bepalen voor onder meer brandveiligheid, voor bouw- en constructieve veiligheid, voor milieu en voor activiteiten in de openbare ruimte.

Hoofdstuk 1: Beleidscyclus

Het opstellen van een beleidsnota en een uitvoeringsprogramma handhaving voor het taalveld omgevingsvergunningen (Wabo) is wettelijk vereist. Artikel 7.2 van het Besluit omgevingsrecht (Bor) bepaalt dat het bestuursorgaan het handhavingsbeleid vaststelt. Het product hiervan is de Beleidsnota Handhaving 2012-2015. Artikel 7.3 lid 1 Bor schrijft voor dat ter uitwerking van dat beleid jaarlijks een uitvoeringsprogramma wordt geschreven:

“Het bestuursorgaan werkt het handhavingsbeleid jaarlijks uit in een uitvoeringsprogramma waarin wordt aangegeven welke van de voorgenomen activiteiten het bestuursorgaan het komende jaar uitvoert. Daarbij houdt het bestuursorgaan rekening met de krachtens artikel 7.2, eerste lid, gestelde doelen en de krachtens artikel 7.2, derde lid, onder a, gestelde prioriteiten.”

Het uitvoeringsprogramma maakt onderdeel uit van het cyclisch proces van handhaving: *plan - do - check - act*. Jaarlijks worden op basis van behaalde resultaten, actuele ontwikkelingen, wetswijzigingen of veranderde inzichten voor het jaar erop nieuwe, aangepaste plannen gemaakt.

In het licht van de wettelijke vereisten neergelegd in het Bor en de Regeling omgevingsrecht (KMPG Kwaliteitscriteria), wordt van de gemeenten verwacht dat er een uitgebreide en gedetailleerde beleidsnota wordt opgesteld die het kader moet vormen voor de aan de hand daarvan jaarlijks vast te stellen uitvoeringsprogramma's.

De wettelijke vereisten die worden gesteld aan het beleid betreffende de handhaving van de omgevingsvergunning zijn zodanig specifiek dat het de vraag om een apart beleidsstuk rechtvaardigt. Aansluitend daarop zou een uitvoeringsprogramma Wabo meer op zijn plaats zijn dan een algemeen uitvoeringsprogramma handhaving. Specifieke beleidsterreinen vragen om een specifieke aanpak. Het opnemen van beleidsterreinen die geen raakvlakken hebben met de Wabo zou geen recht doen aan het belang van juiste programmering.

Voorgesteld wordt daarom om in 2014 een uitvoeringsprogramma op te stellen dat primair is gericht op en beperkt tot de handhaving van de wetgeving omgevingsvergunningen en de taakveld die daarmee zijn verweven.

In het verlengde daarvan wordt ook voorgesteld de beleidsnota die in 2015 zal worden geëvalueerd in het vervolgen te richten op en beperkten tot deze omgevingswetgeving en aanverwante taakvelden.

Hoofdstuk 2: Omgevingsvergunning

2.1 Prioriteiten

Conform artikel 7.2 van het Besluit omgevingsrecht zijn de prioriteiten voor de komende jaren al vastgelegd in de beleidsnota.

Handhaving op het terrein “omgevingvergunning” wordt uitgevoerd door bureau Leefomgeving. Dit taakveld omvat diverse componenten, die in de beleidsnota als aparte thema’s zijn benoemd. In aansluiting daarop zal ook in deze paragraaf apart aandacht worden besteed aan deze wabo-componenten. Omdat toezicht integraal dient plaats te vinden, zullen de diverse componenten elders in dit document gezamenlijk worden benaderd.

Voor de component bouwen liggen de prioriteiten bij:

- veiligheid (constructief, brand, hoogteverschillen, etc.);
- gezondheid (geluid, ventilatie, daglicht, etc.);
- bruikbaarheid (toegankelijkheid, eisen aan verblijfsgebieden, etc.); en
- energiezuinigheid

Ieder jaar dient een actiegebied te worden aangewezen waar projectmatig zal worden gehandhaafd op illegale bouw en strijdig gebruik. Dit actiegebied zal waar nodig integraal worden opgepakt. Met andere woorden, deze projectmatige aanpak zal niet alleen de component bouwen aanpakken, maar zal waar nodig ook de andere componenten betrekken in de handhavingsactie.

Voor de component Ruimtelijke Ordening ligt de prioriteit bij het handhaven strijdig gebruik van bouwwerken en percelen. Thematische aanpak van diverse vormen van strijdig gebruik dient volgens de beleidsnota te worden ingeprogrammeerd in het uitvoeringsprogramma van bureau Leefomgeving. Schouwing van de luchtfoto’s en bureaustudie ter inventariseren van bouwwerken met het oog op het thematisch handhaven (en actualisering) van bestemmingsplannen is reeds gestart in het laatste kwartaal van 2012.

Ieder jaar dient een actiegebied te worden aangewezen waar projectmatig zal worden gehandhaafd op illegale bouw en gebruik in strijd met het bestemmingsplan. Dit actiegebied zal waar nodig integraal worden opgepakt en zal worden opgezet aan de hand van de resultaten van bovengenoemde bureaustudie.

Voor de component brandveiligheid ligt de uitvoering bij de VRK. De prioriteit ligt bij het jaarlijks controleren van niet-gebruiksvergunningplichtige bouwwerken door de VRK. Zij adviseren naar aanleiding van de uitgevoerde controles aan de gemeente. Tevens dragen zij zorg voor het toezicht op de gebruiksmeldingen en gebruiks- en omgevingsvergunningen. Hierbij wordt door de VRK gebruik gemaakt van de zogenaamde PREVAPlijst. Brandveiligheid is een prioriteit op zich omdat de veiligheid van inwoners en gebruikers van panden in het geding is.

De component milieu is overgelaten aan de Milieudienst IJmond (RUD). De Milieudienst bepaalt de prioriteiten IJmond breed en houden toezicht op basis van een eigen uitvoeringsprogramma.

Monumenten. In 2012 is door diverse medewerkers een cursus gevolgd in het kader van monumenten. Medewerkers toezicht zijn hierdoor beter alert op overtredingen van de Monumentenwet. Hier zal tijdens het toezicht voor de component bouwen aandacht aan worden besteed.

De component slopen vraagt aandacht voor asbest, slopen zonder vergunning, en slopen in afwijking van de vergunning. Toezicht vindt plaats naar aanleiding van meldingen en verleende vergunningen. Omdat het ook hier, net als bij brandveiligheid om veiligheid (en in geval van asbest: gezondheid) van inwoners. Daarom is het thema slopen een prioriteit op zichzelf.

APV en andere verordeningen

In/uitritvergunning, kapvergunning, handelsreclame. Deze onderdelen hebben geen belangrijke prioriteit. In 2013 zal er in de APV een vergunningsplicht worden opgenomen voor het inrichten van bouwplaatsen en de opslag van roerende zaken in de openbare ruimte.

Toezicht en handhaving worden op deze thema's ingezet op basis van het piepsysteem en worden niet projectmatig aangepakt.

Handhaving van al deze thema's dient zo veel mogelijk integraal en zo veel mogelijk op uniforme wijze te worden vormgegeven. Evident in het handhavingsproces is dat zorgvuldig en rechtmatig handelen voorop staat. Het werkproces is daarop ingericht. Zo krijgen overtreders - indien mogelijk - redelijke termijnen opgelegd om een overtreding ongedaan te maken. Na meerdere opnames, constatering en één of meerdere hersteltermijnen wordt overgegaan tot het opleggen van een last onder dwangsom, waarbij het initiatief tot het daadwerkelijk feitelijk beëindigen van de overtreding bij de burger wordt gelegd. Alleen bij gevaar en andere spoedeisende gevallen past de gemeente bestuursdwang toe om de overtreding zo snel mogelijk te beëindigen. In die gevallen kan worden gekozen geen hersteltermijnen te geven, maar direct tot bestuursdwang over te gaan. Tevens kan het in spoedeisende gevallen voorkomen dat de last pas in de beschikking wordt bevestigd, nadat bestuursdwang feitelijk is toegepast.

2.2 Evaluatie 2012

Voor toezicht en handhaving waren in 2012 respectievelijk 2,0 en 1,9 ft beschikbaar. Echter, wegens personele verschuivingen was in de eerste helft van 2012 slechts 1 ft beschikbaar voor handhaving.

In 2012 zijn er in ongeveer 25 handhavingszaken besluiten last onder dwangsom genomen. In de overige zaken werd de overtreding beëindigd binnen de in de vooraankondiging gestelde termijn. Vervolgens is er slechts één dwangsom daadwerkelijk verbeurd. Er is besloten deze niet te innen.

In 2012 werden ongeveer 250 omgevingsvergunningen aangevraagd, waarvan er 210 werden verleend. De overige 40 werden bijvoorbeeld buiten behandeling gesteld of afgewezen.

Indien een aanvraag wordt afgewezen kan het zijn dat de zaak daarmee gesloten kan worden. Echter, zo nu en dan worden vergunning aangevraagd ná uitvoering van het plan. In dat geval is ondanks weigering van de aanvraag, toch toezicht noodzakelijk.

Opvallend is dat het aantal vergunningen dat in 2011 en 2012 is verleend in ruime mate verschilt ten opzicht van het aantal vergunningen dat in eerdere jaren werd verleend. Echter, in het laatste kwartaal van 2010 is de wetgeving drastisch veranderd, werden lichte bouwvergunningen afgeschaft en de

omgevingsvergunning geïntroduceerd. Gevolg hiervan is geweest, een daling van het aantal vergunningsaanvragen (en vergunningsverleningen) en een toename van de complexiteit van de vergunningen. Dit vereist niet alleen meer expertise aan de kant van de vergunningverlening, maar ook aan de toezichtkant.

Gevolg van de invoering van de omgevingsvergunning per oktober 2010 is dat diverse taakvelden meer en meer met elkaar verweven zijn geraakt. Dit vraagt van de handhavers dan ook om waar nodig ketenpartners te betrekken, integrale handhaving dient te worden versterkt. In 2012 bleek integraliteit nog een knelpunt te zijn. In 2013 zal daarop concreet worden ingezet door middel van het opzetten van een regulier overleg tussen gemeente en ketenpartners. Bovendien zal het project dat in 2013 wordt opgepakt, zo nodig integraal worden opgepakt.

2.3 Reguliere werkzaamheden

Lopende werkvoorraad

De lopende handhavingzaken zullen moeten worden afgerond. Dit zijn er ongeveer 34.

Toezicht naar aanleiding van verleende vergunningen

Onder dit toezicht valt niet alleen controle achteraf, om te beoordelen of een plan in overeenstemming met een vergunning is uitgevoerd, maar ook controle tijdens de bouw. Het gaat in dat geval om de grotere projecten (niet om schuurtjes of vlonders), waarbij tijdens de bouw wordt gecontroleerd of in de diverse fasen van de bouw aan de wettelijke voorschriften en de voorschriften neergelegd in de vergunning, wordt voldaan. Naast de omgevingsvergunningen controleren de toezichthouders ook naar aanleiding van verleende horeca-vergunningen in het kader van de Drank- en Horecawet.

In 2012 zijn 210 vergunningen verleend. Er werden 40 vergunningen afgewezen.

Het aantal controles hangt logischerwijs af van het aantal verleende vergunningen. Bovendien, prioriteit en complexiteit van het project bepalen het aantal toezichtmomenten. Grote projecten worden immers intensiever gecontroleerd dan kleine projecten. Bij de grotere projecten, waarbij meerdere wabo-componenten aan de rode zijn, vragen vaak ook specifieke kennis. Deze vragen daarom een projectmatige aanpak en sturing. De benodigde toezichtcapaciteit vloeit derhalve rechtstreeks voort uit het soort en het aantal vergunningen dat wij verlenen.

Pro-actief toezicht vindt vooral plaats op straat. Dit houdt in het actief opsporen van overtredingen en het aanwezig zijn in de buurt. Terplekke wordt een eerste inschatting gemaakt over de vraag of de toezichthouder de burger ertoe kan bewegen vrijwillig een eind te maken aan de overtreding, of dat daadwerkelijk een officieel handhavingstraject gestart dient te worden. In de regel wordt aan de burger het voordeel van de twijfel gegund en gaan we er vanuit dat de burger niet willens en wetens de regels heeft overtreden. In het kader daarvan wordt de burger in eerste instantie ca. twee weken de tijd gegund om uit "eigen beweging" een einde te maken aan de overtreding (de ambtelijke waarschuwing). Maakt de burger van deze gelegenheid geen gebruik, dan wordt een handhavingstraject ingezet.

Toezicht na meldingen / klachten van burgers.

Een melding of een klacht kan leiden tot een officieus handhavingstraject zoals hierboven beschreven en eventueel tot een officieel traject.

Ook in het geval van een melding of klacht wordt – als er sprake is van een overtreding – gestart met een ambtelijke waarschuwing.

Aandachtspunt is dat wanneer er niet juist wordt omgegaan met een melding of klacht, de kans dat de burger een officieel handhavingverzoek indient. Daar zit meer werk in dan in een reguliere handavingszaak. Bovendien zijn de handhavers dan gelimiteerd in de tijd die zij hebben tot een besluit te komen.

Handhaving van overtredingen

Wanneer de toezichthouder een overtreding constateert, geeft deze de overtreder in de regel een ambtelijke waarschuwing met een termijn van ca. twee weken waarbinnen de overtreding moet zijn beëindigd. Is de overtreding binnen die termijn niet beëindigd, dan wordt de zaak overgedragen aan de medewerkers van de binnendienst en start het officiële handhavingstraject.

In dat geval dient afstemmingsoverleg plaats te vinden, wordt jurisprudentieonderzoek gedaan en wordt intern om advisering gevraagd bij bijvoorbeeld de vergunningverleners, de medewerkers van Ruimtelijke Ordening en eventueel aan de medewerkers van juristen van Afdelingszaken. Er moet immers worden beoordeeld of de overtreding kan worden gelegaliseerd.

Doorgaans wordt er een dwangsomprocedure ingezet, welke begint met een vooraankondiging (bestuurlijke waarschuwing, ex. artikel 4:8 Awb) en een termijn van 6 weken waarbinnen de overtreder vrijwillig de overtreding kan beëindigen. Naar aanleiding van deze vooraankondiging wordt in de regel een zienswijzegesprek gevoerd en volgt de belangenafweging. Eventueel wordt dan nog een besluit last onder dwangsom verstuurd met een begunstigingstermijn. Is de overtreding niet volledig beëindigd na afloop van deze termijn, dan verbeurt de overtreder een dwangsom en dient een invorderingsbesluit te worden verzonden.

Handhaving van overtredingen naar aanleiding van handhavingsverzoeken

De afdeling krijgt regelmatig handhavingsverzoeken binnen. Deze kunnen overal over gaan, ook over onderwerpen die niet zo'n hoge prioriteit hebben in dit uitvoeringsprogramma.

Na ontvangst van een handhavingsverzoek zal een controle ter plekke moeten plaatsvinden ter beantwoording van de vraag of er sprake is van een overtreding van enig wettelijk voorschrift. Immers, het college heeft een beginselplicht tot handhaving. Indien sprake is van een overtreding wordt – na een eerste belangenafweging – in principe tot handhaving overgegaan en wordt het hierboven beschreven proces gestart.

Een handhavingsverzoek is een aanvraag in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Onder een aanvraag wordt verstaan: een verzoek van een belanghebbende een besluit te nemen. Hierop dient altijd te worden gereageerd middels het nemen van een besluit dat is geadresseerd aan de verzoeker, ook als wij niet tot handhaving zullen overgaan. Voor het nemen van dit besluit is een termijn van 8 weken beschikbaar. Wordt besloten dat er handhavend dient te worden opgetreden, dan wordt er een handhavingstraject gestart en dient te worden gecorrespondeerd met de verzoeker én met de overtreder. Beiden ontvangen dan een besluit waartegen bezwaar en beroep open staat.

Het percentage van handhavingsverzoeken dat na controle en vooraankondiging uiteindelijk middels een handhavingsbeschikking (besluit last onder dwangsom) wordt gehandhaafd ligt rond de 80%. Daarentegen dienen alle handhavingsverzoeken te leiden tot een besluit omtrent het verzoek. Waar in het reguliere proces de handhaving wordt beëindigd, loopt het proces bij handhavingsverzoeken door. Dus ook wanneer er geen sprake blijkt te zijn van een overtreding, of de overtreding wordt ongedaan gemaakt binnen de termijn van de vooraankondiging, wordt een besluit genomen waartegen bezwaar kan worden gemaakt.

Duidelijk is dat het afhandelen van handhavingsverzoeken tijdrovend kan zijn en – als het handhavingsverzoek wordt ingewilligd – capaciteit op kan slokken die oorspronkelijk was geraamd voor het uitvoeren van andere (belangrijkere) prioriteiten.

Per jaar worden er ongeveer 20 handhavingsverzoeken ingediend. Als we uit gaan van 3 uur toezicht door de buitendienst per handhavingsverzoek, dan betekent dit dat er jaarlijks 60 uur toezicht nodig is voor deze handhavingsverzoeken.

20% van de melding leidt slechts tot een vooraankondiging waarbij de overtreding tijdig wordt beëindigd. In 80% van de gevallen volgt vervolgens een besluit last onder dwangsom. Dit kost zo'n 36 uur per verzoek. (576 uur totaal voor handhaving) Vervolgens gaat ca. 50% van de overtreeders tegen een dergelijk besluit in bezwaar, wat nog eens 32 uur per geval kost (dus 256 uur). In totaal levert dat naar verwachting 832 uren op die in 2013 nodig zijn voor de medewerkers van de binnendienst. Dit betekent dat naar verwachting minimaal 0,3 fte zal moeten worden ingezet op deze handhavingsverzoeken.

2.4 De organisatie

Het taakveld omgevingsvergunningen valt wat betreft handhaving uiteen in twee disciplines: toezicht en handhaving. Het toezicht wordt verricht door de medewerkers van de buitendienst: de Wabo-toezichthouders. De bestuursrechtelijke handhaving wordt verricht door de juridische medewerkers van de binnendienst.

Toezicht en handhaving kennen twee componenten, de reactieve en de pro-actieve component. Reactief is het toezicht op verleende vergunningen, meldingen, klachten en handhavingsverzoeken van burgers. Pro-actief toezicht is het actief (zonder melding) opsporen van overtredingen van wet en regelgeving en de sanctionering daarvan.

Daarnaast maken we ook het onderscheid tussen repressief en preventief toezicht en handhaving. Repressief toezicht is gericht op het beëindigen van overtredingen middels handhaving en sanctionering. Preventief toezicht is gericht op informatievoorziening aan de burger, alsmede het inventariseren van de bouwwerken en gebruik van percelen zodat kan worden voorkomen dat met het vaststellen van nieuw beleid bepaalde gedragingen worden gecriminaliseerd, zonder dat er sprake is van verandering in de feitelijke situatie. Preventief toezicht is dus gericht op het voorkomen van overtredingen.

Preventief pro-actief toezicht houdt in: de uren die de inspecteurs in de buurt doorbrengen, en die gebruikt worden voor inventarisaties ten behoeve van actualisatie van bestemmingsplannen. Zodra er een overtreding wordt geconstateerd schakelen we over naar repressief toezicht. Aan het repressief toezicht kan de toezichthouder veel tijd kwijt zijn. Voordat een zaak door de toezichthouder wordt overgedragen aan de binnendienst voor het starten van een handhavingstraject, wordt de burger officieus, middels een ambtelijke waarschuwing, in de gelegenheid gesteld zelf iets aan de situatie te doen. Dit uiteraard slechts indien de situatie zich daarvoor leent qua complexiteit en na inschatting van de bereidwilligheid van de burger om daadwerkelijk een einde te maken aan de overtreding. Het geven van een ambtelijke waarschuwing houdt in dat er meerdere controles dienen te worden verricht en waar mogelijk dient contact te worden gehouden met de overtreder.

Capaciteit	Werkelijk beschikbare uren	fte
Toezicht BWT, RO	2850	2,0
Handhaving BWT, RO	2693	1,9
totaal	5543	3,9

Binnen de afdeling Leefomgeving, cluster omgevingsvergunning, zijn twee inspecteurs werkzaam en twee juridisch handhavers.

De capaciteit van de handhavers Wabo wordt deels ingezet voor handhaving kinderopvang (120 uur), handhaving marktverordening, handhaving horeca etc. Bovendien gaat een deel van de capaciteit uit naar het beoordelen van de juridische handhaafbaarheid van concept bestemmingsplannen (50 uur), en het schrijven van beleid en uitvoeringsprogramma's, het voeren van een administratie en het voeren van overleg (ca. 0,3 fte).

De capaciteit van de toezichthouders wordt deels ingezet voor toezicht horeca-vergunningen deels voor het inventariseren van bouwwerken ten behoeve van de actualisatie van bestemmingsplannen bij Ruimtelijke Ordening.

De beschikbare capaciteit wordt als in onderstaande tabel uiteengezet.

2013	Reactieve handhaving				Pro-actieve handhaving toezicht					Totaal
	Toezicht		Handhaving		Toezicht		Handhaving		Beleid verordeningen administratie overleg	
	pre	rep	pre	rep	pre	rep	pre	rep		
Omgevingsvergunning Wabo	1.1	0.3	0.5	0.4	0.4	0.2	0	0.7	0.3	3,9
	1.4		0.9		0.6		0.7			

Voor 2012 staan geen langdurige opleidingen in de planningen. Ongetwijfeld zullen echter cursussen van een aantal dagen, congressen en seminars worden bijgewoond.

2.5 Handhavingsstrategie

Diverse strategieën zijn in de beleidsnota benoemd en beschreven.

De in Heemskerk gehanteerde handhavingsstrategie voor het taakveld omgevingsvergunning is een combinatie van de klassieke (punitieve) 'command and control'-strategie en de 'compliance'-georiënteerde strategie. Dat wil zeggen, het daadwerkelijk opleggen van sancties werkt afschrikwekkend. Maar we zijn ons ervan bewust dat het verbeteren van de sociale responsiviteit zo nu en dan beter kan werken, zeker in de gevallen waarin burgers normen overtreden uit onwetendheid.

Concreet vertaalt deze combinatiestrategie zich als volgt. Door de toezichthouders wordt normaliter eerst een ambtelijke waarschuwing gegeven aan de burger die in overtreding is. Als daadwerkelijk tot een bestuurlijk handhavingstraject wordt overgegaan, wordt meestal gekozen voor een dwangsomprocedure en wordt gestart met een vooraankondiging (de bestuurlijke waarschuwing ex. artikel 4:8 Awb). Hierbij wordt de burger gedurende een aantal weken in de gelegenheid gesteld vrijwillig een einde te maken aan de overtreding.

Alleen bij gevaar en andere spoedeisende gevallen past de gemeente bestuursdwang toe om de overtreding zo snel mogelijk te beëindigen. In die gevallen kan worden gekozen geen hersteltermijnen

te geven, maar direct tot bestuursdwang over te gaan. Tevens kan het in spoedeisende gevallen voorkomen dat de last eerst in de beschikking wordt bevestigd, nadat bestuursdwang feitelijk is toegepast.

2.6 Projecten

In de Beleidsnota Handhaving 2012-2015 werd reeds aangegeven dat de ervaring leert dat er gebieden zijn waar veelal zonder vergunning bouwwerken worden opgericht dan wel gronden en/of bouwwerken strijdig worden gebruikt. Die gebieden lenen zich bij uitstek voor projectmatige repressieve en preventieve handhaving. Oorspronkelijk was de bedoeling voor 2012 een eerste actiegebied aan te wijzen waar projectmatig zal worden gecontroleerd en gehandhaafd.

In 2012 is geen project aangewezen, aangezien er in de eerste helft van het jaar slechts 1 fte beschikbaar was voor handhaving. Per 1 mei 2012 is hiervoor weer 1,9 fte beschikbaar. Vanwege de inwerkperiode van de nieuwe medewerker is deze capaciteit niet direct volledig inzetbaar geweest en is ervoor gekozen af te zien van het schrijven van een uitvoeringsprogramma voor 2012 en in te zetten op een uitvoeringsprogramma voor 2013.

Gezien het feit dat projectmatige aanpak van de handhaving omgevingsvergunningen lange tijd stil heeft gelegen, er enkele verschuivingen zijn geweest in het personeelsbestand en de wetgeving onlangs drastisch is gewijzigd, is de insteek van de eerste projectmatige aanpak ervaring op te doen en te leren hoe deze projecten het beste aangepakt kunnen worden.

Voor het kiezen van een wijk sluiten wij aan bij de resultaten van het al eerder genoemde onderzoek dat op moment van schrijven plaatsvindt bij bureau Ontwikkeling en Realisatie.

Er wordt op basis van luchtfoto's en bureaustudie bezien waar in de afgelopen jaren bouwwerken zijn geplaatst, die mogelijk strijdig zijn met bestaande regels. Dit onderzoek naar illegale bouw is nog in volle gang. Het kan zijn dat deelresultaten leiden tot aanwijzing van een wijk. Op het moment van schrijven gaat de voorkeur uit naar de wijk Breedweer. Er wordt nog nader bezien of deze wijk werkelijk geschikt is voor planmatige aanpak. Als Breedweer toch niet geschikt blijkt te zijn voor projectmatige aanpak, zullen we in de loop van 2013, wanneer alle resultaten van het onderzoek bekend zijn, een wijk aanwijzen die projectmatig aangepakt zal gaan worden. Schouwing ter plaatse door de toezichthouders zal uiteindelijk moeten uitwijzen hoeveel van de vermeende overtredingen daadwerkelijk kunnen worden aangepakt.

Indien nodig zal dat project zo integraal mogelijk worden aangepakt. Dit eerste project zal een leerstuk worden en de ervaring die we hiermee opdoen zal de integraliteit van toekomstige projecten moeten bevorderen.

2.7 Kosten en baten

Handhaving omgevingsvergunningen is een autonome taak, die de gemeente verplicht uitvoert en waar geen legeskosten tegenover mogen staan. Er kan derhalve niet worden gestreefd naar een kostendekkend handhavingsapparaat.

De legeskosten die wij ontvangen wanneer een overtreder naar aanleiding van een aanschrijving alsnog een vergunning aanvraagt voor bijvoorbeeld zijn illegale bouwwerk, kunnen niet worden betrokken in de kosten/baten-analyse van het handhavingstraject.

De inkomsten die wel inherent zijn aan handhaving, zijn de geïnde dwangsommen. Echter, handhaving in het bestuursrecht is niet punitief zoals het strafrecht. Het is gericht op het herstel van de oorspronkelijke situatie en het beëindigen (en voorkomen) van overtredingen. Het handhavingsproces kan en mag dus niet gericht zijn op het laten verbeuren van zoveel mogelijk dwangsommen. Er worden diverse controles en waarschuwingen gegeven en bovendien wordt tot twee keer toe een termijn gegund waarbinnen de overtreding ongedaan moet worden gemaakt. Indien een dwangsom wel wordt verbeurd, dient wel over te worden gegaan tot het daadwerkelijk innen van de dwangsom.

Over een periode van 2 jaar (2011-2012) is slechts 1 dwangsom daadwerkelijk verbeurd. De meeste overtredingen worden binnen de gestelde begunstigingstermijn beëindigd. De verwachte opbrengst voor 2013 van het handhavingstraject is dan ook moeilijk in te schatten en zal in elk geval niet hoog uitvallen.

2.8 Resumerend

Speerpunten 2013

- Gevolg van de invoering van de omgevingsvergunning per oktober 2010 is dat diverse taakvelden meer en meer met elkaar verweven zijn geraakt. Dit vraagt van de handhavers dan ook om waar nodig ketenpartners te betrekken, integrale handhaving dient te worden versterkt. In 2012 bleek integraliteit nog een knelpunt te zijn. In 2013 zal daarop concreet worden ingezet door middel van het opzetten van een regulier overleg tussen gemeente en ketenpartners.
- Het project dat in 2013 wordt opgepakt, zo nodig integraal worden uitgevoerd.
- Verder zal er extra aandacht worden besteed aan het toezicht op de horeca-vergunningen, aangezien in het licht van de nieuwe Drank- en Horecawet de wens is geuit meer structuur te geven aan het toezicht op deze componenten.

Reguliere werkzaamheden

De dagelijkse gang van zaak zal vooral bestaan uit

- het afhandelen van de bestaande werkvoorraad;
- het houden van toezicht op de verleende vergunningen;
- het afhandelen van meldingen en handhavingsverzoeken; en
- waar en wanneer mogelijk wordt pro-actief toezicht gehouden.

Uiteraard dient eind 2013 ook het uitvoeringsprogramma te worden geëvalueerd en jaarverslag te worden geschreven en zal aan de hand daarvan ook een handhavingsprogramma 2014 worden opgesteld.

Hoofdstuk 3: Algemene Plaatselijke Verordening

De in de APV gestelde regels gelden als algemeen kader waarop handhaving plaatsvindt. Met andere woorden hierop wordt niet afzonderlijk/specifiek gecontroleerd, maar een algemene controle vindt plaats tijdens de surveillances die frequent worden uitgevoerd.

3.1 Evaluatie 2011 / 2012

In 2012 waren er 6 fte begroot voor het cluster toezicht en handhaving Openbare ruimte (APV). Daarvan waren 5 fte daadwerkelijk inzetbaar. Deze 5 medewerkers zijn allen voldoende opgeleid en derhalve bevoegde BOA's.

In 2012 zijn ongeveer 3000 meldingen en zelf geconstateerde overtredingen afgehandeld. Dit ging om overlast buitenruimte, horeca en jeugd. Verder waren er meldingen Er werden voertuigoverlast, parkeeroverlast en melding over vuildumping.

Er werden ongeveer 75 voertuigen (fietswrakken, weesfietsen, caravans, aanhangwagens, bedrijfswagens en personenauto's) door de handhavers verwijderd. Ca. 175 voertuigen werden door de eigenaar zelf verwijderd, nadat ze een waarschuwing hadden gekregen van de handhavers.

3.2 De organisatie

Het onderscheid tussen toezicht en handhaving in het taakveld APV is niet altijd goed zichtbaar. De toezichthouders zijn immers allemaal tevens handhavers. Handhaving gebeurt niet achteraf door middel van beschikkingen, maar ter plekke door het uitschrijven van bekeuringen. Met andere woorden, het is soms moeilijk vast te stellen waar toezicht eindigt en handhaving begint. Een ruwe inschatting maakt de volgende onderverdeling tussen toezicht en handhaving mogelijk.

Capaciteit	uren	fte
Toezicht openbare ruimte APV	6900	5
Handhaving openbare ruimte APV	1380	1

Binnen bureau Leefomgeving, cluster APV, zijn er 6 toezichthouders/handhavers, waarvan er 5 daadwerkelijk inzetbaar zijn. Per 2011 zijn deze medewerkers allemaal bevoegde BOA's. In 2011 werden er nog BOA-opleidingen gevolgd. In 2012 niet meer.

De teamleider volgt een juridische opleiding van ca. 250 uur per jaar. Aan kortlopende cursussen werd in 2012 ongeveer 240 uur besteed.

In 2013 zullen er naar verwachting minder uren aan handhaving kunnen worden besteed omdat er een wettelijke verplichting tot regelmatige bijscholing is geïntroduceerd. Deze verplichting gaat redelijk ver en zal behoorlijk wat capaciteit in beslag nemen. Hoeveel dit gaat worden is nog niet duidelijk aangezien de details van de nieuwe regeling nog niet zijn uitgekristalliseerd. Het examenbureau heeft onlangs wel aangegeven dat de kandidaten eerst de basisbekwaamheden dienen te halen alvorens men de nieuwe verplichte onderdelen kan doen. De te doorlopen modules van de opleiding zullen worden verdeeld over maximaal vijf jaar. Per werknemer vereist dit ca. 350 uur studie over vijf jaar.

Het team is goed bereikbaar en beschikbaar. Dit geldt ook voor de calamiteiten organisatie van de gemeente. Op jaarbasis zal de inzet hierin inclusief trainingen ca. 80 uur zijn. Aanvullend zijn de

teamleider en één teamlid toegevoegd aan de OVD (officier van dienst) in de calamiteitenorganisatie. Zij gaan hierin piketdiensten draaien van één week per persoon. Deze nieuwe taak vereist training en opleiding, die per werknemer ongeveer 130 uur per jaar in beslag zullen nemen.

De beschikbare capaciteit wordt als in onderstaande tabel uiteengezet

2009	Reactieve handhaving				Pro-actieve handhaving toezicht				Totaal	
	Toezicht		Handhaving		Toezicht		Handhaving			Beleid verordeningen administratie overleg
	pre	rep	pre	rep	pre	rep	pre	rep		
openbare ruimte, APV	0.6	0.4	0.1	0.1	3,3	0,5	0	0.1	1	6
	1.0		0.2		3.7		0.1			

3.3 Reguliere werkzaamheden

Behandeling buurtmeldingen & Wekelijks gerichte toezichtrondes

Dit gaat vooral om overlast buitenruimte, overlast horeca, overlast jeugd, overlast voertuigen, parkeeroverlast en vuildumpingen

In 2012 zijn er in totaal ongeveer 3000 meldingen (en overtredingen eigen constateringen) afgehandeld. De verwachting is dat 2013 dezelfde aantallen zal opleveren. Gemiddeld zal het team op weekbasis 20 uur inzet plegen op het afhandelen van meldingen

Tijdens de surveillanceronde besteedt het team dagelijks een uur aan overlast van honden (loslopen en niet opruimen poep).

Voertuigoverlast

Er is wederom veel inzet geweest naar aanleiding van voertuig overlast. Hier onder vallen fietswrakken, weesfietsen, caravans, aanhangwagens, bedrijfswagens en personenauto's.

In 2012 hebben de handhavers ongeveer 75 voertuigen verwijderd. 175 voertuigen werden door de eigenaar verwijderd, nadat zij op de overtreding waren gewezen (eventueel d.m.v. stickers op de voertuigen of brieven)

Naar verwachting zullen de aantallen voor 2013 ongeveer gelijk zijn aan die van 2012. Het team besteedt hier wekelijks ca. 15 uur aan.

Evenementen

Evenementen zijn vergunningsplichtig op basis van de APV. De medewerker toezicht en handhavings houden toezicht tijdens deze evenementen. De grotere evenementen kennen een integrale aanpak. Bij de complexe evenementen wordt tijdens de gehele duur van het evenement toezicht gehouden. Bij eenvoudige evenement zal er tijdens de opbouw van het evenement een controle worden uitgevoerd. Zo nodig wordt na afloop van het evenement gecontroleerd of de openbare ruimte weer schoon, heel en veilig is achtergelaten door de organisator van het evenement.

Normaliter wordt door de gemeentelijke handhavers per jaar ongeveer 350 uur ingezet op evenementen.

In 2013 krijgt de gemeente ook de verkeersregelaars bij evenementen onder de hoede. De gecertificeerde verkeersregelaars zullen door de teamleider worden geïnstrueerd. Verwachte extra

inzet is 1 weekenddienst per maand. Het daadwerkelijk instrueren van de verkeersregelaars behelst maximaal 45 minuten. De teamleider kan de overige uren inzetten op toezicht op de uitvoering en de reguliere werkzaamheden die behoren tot de handhaving.

Markt

Op de marktverordening wordt door de marktmeester en plaatsvervangende marktmeesters toezicht gehouden.

Inzet op de markt zal elke week een uur zijn tijdens de markt (parkeeroverlast Maerelaan + fietsen). Eind van de markt zal 1 x per maand zijn, volledig team 1,5 uur per keer per teamlid. In totaal is de verwachte inzet op de markt op jaarbasis ca. 600 uur.

Overige feiten

De cijfers van 2012 liggen aanzienlijk hoger dan die van 2011. Er is vooral een stijging te zien in het aantal mulderfeiten. Hoewel de cijfers voor 2012 nog niet volledig zijn, is de verwachting dat dit uit zal komen op ca. 1000 stuks (in 2011 was dit ca. 550).

Aantal overlastfeiten is in 2012 gestegen van 30 naar 40.

Aantal binnentredingen is gelijk aan 2011 (3 stuks). Agressie is ook gestegen. Naar verwachting zal in 2013 ongeveer hetzelfde aantal feiten worden geconstateerd.

In uren omgezet is de prognose dat er wekelijks door het team 40 uur besteed worden aan daadwerkelijke handhaving van genoemde zaken.

Extra acties

Vanuit het team is geconstateerd dat er behoefte is aan meer gerichte acties op het grondgebied de gemeente. Hier zal in 2013 extra aandacht aan worden besteed. Tijdens de acties zullen de volgende items speciale aandacht krijgen: veiligheid op station Heemskerk (fietsen over het perron), hondenoverlast (loslopen), parkeerexcessen per wijk en overlastlocaties jongeren.

In 2011 en 2012 zijn in de maand november extra actie geweest (4 avonden) voor bovengenoemde punten. In 2013 wil het team dit uitbreiden naar 2 keer per jaar (8 avonden). Hierin kan de in paragraaf 2.5 (projecten) genoemde extra inzet voor het hondenbeleid ook meegenomen worden. De genoemde acties zijn tot nu toe succesvol geweest. Ook de burgers reageren positief op de acties.

3.4 Handhavingsstrategie

De in Heemskerk gehanteerde handhavingsstrategie voor het taakveld APV is een combinatie van de klassieke (punitieve) 'command and control'-strategie en de 'compliance'-georiënteerde strategie. Dat wil zeggen, het daadwerkelijk opleggen van sancties werkt afschrikwekkend. Maar we zijn ons ervan bewust dat het verbeteren van de sociale responsiviteit zo nu en dan beter kan werken, zeker in de gevallen waarin burgers normen overtreden uit onwetendheid of waar nieuwe normen worden geïntroduceerd.

Echter, in het taakveld APV gaat het om alledaagse overtredingen. We mogen ervan uitgaan dat de burgers de regels voor de openbare ruimten inmiddels kennen en in 2013 zullen we waar nodig onze grens van tolerantie nog iets scherper stellen, dus nog minder waarschuwen, en meer sanctioneren.

Voor hondenbeleid ligt het nu iets anders. In het eerste kwartaal zal er vooral gewaarschuwd gaan worden omdat er sprake is van nieuw beleid en omdat de APV in die periode aangepast zal moeten worden in verband met het vastleggen van de strafrechtelijk bepalingen die de basis bieden voor het sanctioneren van de overtredingen. Een tweede reden om in het eerste kwartaal te kiezen voor

waarschuwen in plaats van sanctioneren, is het feit dat het beleid recentelijk is gewijzigd en dit eerst afdoende moet worden gecommuniceerd naar de burger, alvorens we daadwerkelijk gaan handhaven.

3.5 Projecten

hondenbeleid

In Heemskerk geldt tot 1 januari 2013 een aanlijnplicht voor het gehele grondgebied, met uitzondering van de (duidelijk gemarkeerde) losloopplaatsen. Op die losloopplaatsen geldt volgens de APV tevens geen opruimplicht voor de hondenpoep. Voor de rest van het grondgebied geldt die plicht wel. Hondenbezitters dienen hun hond buiten de losloopplaatsen aan de lijn te houden en ruimen de uitwerpselen op. De controle op overtreding van de bepalingen met betrekking tot honden wordt uitgevoerd tijdens de algemene toezichtronde in de openbare ruimte. Het beleid is dat overtreders eerst worden aangesproken en in staat worden gesteld het gedrag in gewenste zin bij te stellen. Bij recidive geldt een nultolerante.

Per 1 januari 2013 is het hondenbeleid van de gemeente Heemskerk aangepast, in die zin dat de opruimplicht overal geldt, ook op de losloopplaatsen.

In het verlengde van die beleidswijziging dient de APV te worden aangepast om het mogelijk te maken handhavend op te treden. Er wordt met het nieuwe beleid immers gevraagd om een nieuwe (aangepaste)strafbepaling aangaande de opruimplicht. De APV zal in het eerste kwartaal van 2013 worden aangepast. Verder dient er voorlichting te worden gegeven en dient de handhaving hierop te worden geïntensiveerd. Dit met het oog op het verbeteren van het naleefgedrag van de nieuwe regel.

De prioriteiten voor 2013 zullen daarom enigszins anders liggen dan in 2013. In het eerste kwartaal van 2013 zullen de handhavers extra uren inzetten op het detecteren van overtredingen. Zij zullen in uniform de straat op gaan en hondenbezitters aanspreken en waarschuwen wanneer zij de nieuwe regels overtreden. Er zijn 20 losloopplaatsen in Heemskerk. De handhavers zullen in teams van 2 iedere 2 weken alle losloopplaatsen controleren. Dit betekent dat iedere week 10 plaatsen moeten worden gecontroleerd. Dat betekent 2 plaatsen per dag.

Voorafgaand aan deze actie zal een persbericht worden verspreid om de regeling onder de aandacht van de doelgroep te brengen. Verwachting is dat dit meer effect zal sorteren dan slechts het publiceren van het nieuwe beleid.

Omdat in de zomer de prioriteiten elders zullen liggen, zoals terrassen ed., wordt in die periode niet extra intensief ingezet op de hondenuverlast. In die periode zal de gebruikelijke inzet van 5 uur per week worden gehanteerd. Vanaf september tot en met december wordt dan vervolgens de inzet wederom geïntensiveerd met een tweede actie. In die periode zullen de handhavers daadwerkelijk gaan handhaven door middel van het uitschrijven van boetes.

De verwachting is dat bovengenoemde acties kunnen worden uitgevoerd door het handhavingsteam, zonder dat daarvoor externe krachten ingehuurd dienen te worden. De huidige formatie is naar verwachting dus voldoende om deze acties te ondervangen.

horeca

Het taakveld Horeca zal in 2013 meer capaciteit gaan kosten dan voorheen. Op dit moment is het nog de vraag of die extra inzet zal worden ingehuurd, of dat er voor wordt gekozen de huidige BOA's bij te scholen en de huidige capaciteit te gebruiken.

De knoop is nog niet doorgehakt, echter de voorkeur gaat uit naar het inhuren van extra capaciteit, in plaats van het opleiden van 5 ambtenaren.

Verwachting is dat dit 1 à 2 keer per maand 2 late diensten gaat kosten met uitloopt naar de nacht (vanwege de sluitingstijden horeca). Inschatting is dat de inhuur ca. € 45,00 euro per inhuurkracht per uur zal gaan kosten.

3.6 Kosten en baten

De inkomsten van het cluster APV zitten voornamelijk de opgelegde boetes en de verkochte voertuigen die nadat ze in beslag zijn genomen, niet meer door de rechtmatige eigenaar worden opgehaald.

3.7 Resumerend

Hieronder een overzicht van de te verwachten reguliere werkzaamheden op taakveld toezicht en handhaving APV inclusief de capaciteit die dit naar waarschijnlijk van het team zal vragen.

- 3000 buurtmeldingen en constatering tijdens de algemene toezichtronde (20 uur per week)
- 250 afhandeling voertuigoverlast (15 uur per week)
- Evenementen (de reguliere 350 uur per jaar + 1 weekenddienst per maand)
- Toezicht op de markt (ongeveer 600 uur in totaal)
- 1000 overige feiten (vooral mulderfeiten), ca. 40 uur per week
- Extra acties: 8 avonden in het jaar voor het gehele team
- Extra inzet hondenbeleid: 240 uur

Hoofdstuk 4: Overige wetten en verordeningen

4.1 Horeca

Toezicht en handhaving van horeca-vergunningen komt deels ten laste van de capaciteit van toezicht en handhaving omgevingsvergunningen.

Speerpunten van het horecabeleid zijn voedselveiligheid, schenken van alcohol, toezicht rookverbod, beperken van overlast. Uiteraard is ook brandveiligheid hier een speerpunt. Controles hierop werden al opgenomen in het programma voor het taakveld omgevingsvergunning.

Handhaving op het gebied van de horeca is gestoeld op de Drank- en Horecawet (welke per 1 januari 2013 wijzigt) en het gemeentelijke horecabeleid.

De horeca vervult binnen een gemeente een belangrijke maatschappelijke en economische functie die als zodanig niet meer weg te denken is. Dat geldt ook voor de gevestigde horeca in de gemeente Heemskerk.

Binnen de horeca dient onderscheid te worden gemaakt tussen de volgende bedrijven:

- a. Commerciële horecabedrijven;
- b. Paracommerciële instellingen;
- c. Slijtersbedrijven.

Ad. a

Voorbeelden hiervan zijn: café, restaurant, lunchroom, cafetaria, hotel en degelijke.

In een dergelijk horecabedrijf bestaat de hoofdactiviteit uit het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken van etenswaren en alcoholhoudende dranken voor gebruik ter plaatse.

In een dergelijk horecabedrijf mogen zowel zwak-alcoholhoudende dranken als sterke dranken worden verkocht.

Ad. b

Deze instellingen staan genoemd in artikel 4 van de Drank- en Horecawet. Het zijn weliswaar instellingen die ook bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende dranken verstrekken, maar dit doen als nevenactiviteit. De hoofdactiviteit ligt op een ander vlak. Voorbeelden van dit soort instellingen zijn (sport)verenigingen(-kantines, clubhuizen), recreatieve instellingen, sociaal-culturele instellingen (o.a. buurthuizen), educatieve instellingen en instellingen van levensbeschouwelijke of godsdienstige aard.

In een dergelijk horecabedrijf (kantine) mogen zowel zwakalcoholhoudende dranken als sterke dranken worden verkocht voor gebruik ter plaatse. Er zijn echter gemeenten die door middel van voorschriften aan de vergunning te verbinden de drankverstrekking beperken tot zwakalcoholhoudende dranken, omdat een dergelijke paracommerciële instelling vaak veel jeugdige bezoekers kent. De overheid wil niet dat de jeugd te gemakkelijk in aanraking komt met sterke drank. Uiteraard is dat nooit helemaal te voorkomen maar je hoeft het ook niet in de hand te werken (stimuleren). De gemeente Heemskerk kent voor paracommerciële instellingen geen regeling waarbij uitsluitend het schenken van zwakalcoholhoudende dranken is toegestaan.

Ad. c

Bij een slijtersbedrijf gaat het in eerste instantie om het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken aan particulieren van sterke drank voor gebruik elders dan ter plaatse. In een slijterij mogen zowel zwakalcoholhoudende dranken als sterke dranken worden verstrekt voor gebruik elders dan ter plaatse. Voor de winkerverkoop van zwakalcoholhoudende drank is geen vergunning vereist. Er mogen géén alcoholhoudende dranken worden verstrekt voor gebruik ter plaatse. Dit betekent dus ook dat het houden van proeverijen in een slijterij verboden is. Bij een slijtersbedrijf ligt de nadruk op detailhandel en de verkoop van sterk alcoholhoudende dranken vanuit een winkel.

Voor al deze bedrijven (genoemd onder a t/m c) geldt dat voor het verstrekken van alcoholhoudende drank, op grond van artikel 3 van de Drank- en Horecawet een vergunning is vereist van burgemeester en wethouders. Bovendien geldt dat de uitoefening van deze bedrijven uitsluitend mag plaatsvinden in een inrichting (besloten ruimte).

Naast de Drank- en Horecawet zijn voor de handhaving van belang de:

- Wet BIBOB
- Wet op de Kansspelen
- Algemene Plaatselijke Verordening (APV)
- Wet milieubeheer
- Bestemmingsplannen
- Gemeentelijke (beleids)documenten Horeca. Op dit moment wordt er al gewerkt aan nieuwe regels ter implementatie van de nieuwe wet.

De prioriteiten voor 2013

We kennen in de gemeente 47 commerciële horecabedrijven, 30 paracommerciële horecabedrijven, en 8 slijtersbedrijven

Al deze bedrijven hebben een drank- en horecavergeving. Het betreft hier verschillende bedrijven die al vele jaren bestaan.

In 2012 werden 8 nieuwe vergunningen verleend op grond van de Drank- en Horecawet. Hoewel het aantal verleende vergunningen uiteraard afhankelijk is van het aantal aanvragen dat per jaar wordt ingediend, is de verwachting dat het aantal vergunningen dat in 2013 verleend zal worden ongeveer hetzelfde zal zijn. Per 1 januari 2013 een nieuwe Drank- en Horeca wet van kracht is. Naar verwachting levert dit geen significante wijziging in het aantal vergunningsaanvragen op.

In het aantal toezichten zal wel verandering komen. Het is immers gewenst regelmatig controles te houden volgens een bepaalde planning. Op die wijze kunnen de met de wet strijdige situaties / gevallen eenvoudiger worden opgespoord en aangepakt. Het verhogen van het aantal controles zal ook preventieve werking hebben.

Van een dergelijke aanpak is tot op heden geen sprake. Daarover zullen op termijn en naar aanleiding van de implementatie van de nieuwe Drank- en Horecawet nog concrete afspraken moeten worden gemaakt. Het maken en vormgeven van afspraken omtrent het toezicht zal in 2013 belangrijk speerpunt zijn.

Bovendien lag toezicht in het kader van de Drank- en Horecawet voor een groot deel bij de Voedsel en Waren Autoriteit (VWA). Dat wordt nu met de komst van de nieuwe wet een taak voor de gemeente. De BOA's zullen de taak van de VWA gaan overnemen.

Het schrijven van een nieuwe verordening en eventueel nieuwe beleidsregels in 2013 zal grotendeels ten laste komen van de medewerker vergunningverlening Horeca.

4.2 Leerplicht

De handhaving van de Leerplichtwet komt *niet* ten laste van de capaciteit van bureau Leefomgeving.

De handhaving op het gebied van leerplicht wordt uitgevoerd op grond van de Leerplichtwet 1969. Beide leerplichtambtenaren binnen de gemeente Heemskerk zijn aangewezen door het college van burgemeester en wethouders en hebben zijn beëdigd als Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (BOA). Zij beschikken daarmee over de juiste bevoegdheden voor het uitoefenen van hun taak. De beschikbare handhavingcapaciteit is 1,6 ft en is ondergebracht bij bureau Samenleving en Zorg, afdeling Klantzaken.

Handhaving gebeurt systematisch. Jaarlijks wordt (ingevolge wettelijke verplichting daartoe) verslag uitgebracht aan de gemeenteraad. Op basis hiervan wordt de handhavingstrategie eventueel aangepast. Er lijkt dan ook geen aanleiding te bestaan om de component Leerplicht in navolgende jaren op te nemen in het Uitvoeringsprogramma handhaving.

Het jaarverslag Leerplicht biedt inzicht in het gevoerde leerplichtbeleid, de effecten en de toekomstige ontwikkelingen. Aspecten hiervan zijn het verminderen en voorkomen van schoolverzuim, het handhaven van de leerplichtwet, en het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen leerlingen tot 18 jaar, die volledig leerplichtig zijn en leerlingen van 18 tot 23 jaar. Zij worden gevolgd omdat zij verplicht zijn een startkwalificatie te behalen. Onderscheid wordt ook gemaakt tussen verschillende vormen van verzuim, namelijk luxe verzuim (schoolverzuim i.v.m. bijvoorbeeld extra vakantieverlof), absoluut verzuim (niet ingeschreven bij een school of onderwijsinstelling) en relatief verzuim (ingeschreven op een school en korte of lange tijd afwezig).

In de afgelopen jaren heeft bij de handhaving van de Leerplichtwet de nadruk gelegen op preventie van overtredingen en het aanscherpen van de controle op luxe verzuim.

Voor het schooljaar 2011-2012 heeft dit geresulteerd in de volgende cijfers.

De leerplichtambtenaren hebben 352 zaken behandeld, waarvan 282 leerlingen uit Heemskerk kwamen. Voor 55 leerlingen zijn meerdere meldingen binnengekomen of is voorlichting en advies gegeven. Onder de 282 leerlingen waren 152 jongens en 130 meisjes.

In 54 zaken ging het om luxe verzuim, in 21 zaken om absoluut verzuim en 160 zaken betroffen relatief verzuim. In 6 zaken ging het om een zorgleerling, 8 leerlingen werden voor meerdere dagen geschorst, in 67 zaken werd voorlichting en advies gegeven en 36 zaken hadden betrekking op vrijstelling.

Ten opzichte van eerdere jaren werd in 2011-2012 een stijging van het aantal meldingen geconstateerd. Het aantal meldingen omtrent luxe verzuim steeg van 28 naar 54 en is goed te verklaren vanuit de verscherpte controle op deze vorm van verzuim. Het aantal meldingen omtrent absoluut verzuim steeg van 9 naar 21. Deze stijging vloeit voort uit het feit dat door bureau CAREL het afgelopen schooljaar eerder dan andere jaren melding werd gedaan wanneer sprake was van absoluut verzuim. De stijging van het aantal 'relatief verzuim'-meldingen is te verklaren door het verder uitbreiden en voortzetten van de leerplichtsprekuren.

Verwachtingen schooljaar 2012- 2013

Naar aanleiding van het leerplichtsprekbeurt dat wordt gehouden bij het ROC NOVA te Beverwijk is gebleken dat er niet altijd voldaan wordt aan de wettelijk verplichting om verzuim te melden bij leerplicht. Daarom is in het Regionaal Overleg Leerplicht afgesproken dat de leerplichtambtenaren in de hele regio, in oktober 2012 de verzuimstaten gaan opvragen bij het ROC NOVA. De verwachting is dat daaruit voortvloeiend het aantal verzuimmelding toe gaat nemen.

Daarnaast is de verwachting dat vanwege het voortzetten van de spreekuren op het Kennemer College gedurende het komende schooljaar het aantal HALTaandoeningen/processen verbaal verder zal toenemen.

Prioriteiten leerplicht 2012- 2013

- Als gevolg van de wetswijziging toezicht op scholen door Inspectie van het Onderwijs wordt de ambtsinstructie aangepast.
- Sinds augustus 2007 pakt de gemeente Heemskerk de meldingen van 16- en 17-jarigen zelf op. Ook schooljaar 2012-2013 worden de meldingen van deze zogenaamde kwalificatieplichtigen door de leerplichtambtenaren van de gemeente Heemskerk zelf behandeld.
- Zodra de opleiding BOA nieuwe stijl daadwerkelijk gaat starten zullen beide leerplichtambtenaren hieraan deelnemen.
- Het college van Heemskerk heeft ingestemd met het bestrijden van luxe verzuim als prioriteit. In het samenwerkingsverband (ROL) is afgesproken is dat alle leerplichtambtenaren in de regio Midden- en Zuid-Kennemerland vaker en intensiever gaan controleren op ongeoorloofd verzuim.
- Komend schooljaar zal de gemeente Heemskerk weer actief deelnemen aan de Dag van de Leerplicht. Het ligt in de bedoeling om meer aandacht aan het PO te besteden op deze dag.

4.3 Sociale wetgeving

De handhaving van de sociale wetgeving komt *niet* ten laste van de capaciteit van bureau Leefomgeving.

De wettelijke verplichting

De gemeente heeft de (in de Wet werk en bijstand neergelegde) wettelijke verantwoordelijkheid om zorg te dragen voor passende ondersteuning bij de arbeidsinschakeling van en verlening van bijstand aan haar burgers. De WWB omvat de volgende 'oude' regelingen: de oude Algemene bijstandswet, de Wet financiering Abw, loaw en loaz (Wfa), de Wet inschakeling werkzoekenden (Wiw) en het Besluit in- en doorstroombanen (niet de loaw en loaz zelf). In 2009 is de Wet investeren in jongeren (WIJ) ingevoerd. Jongeren van 18 tot 27 jaar die een bijstandsuitkering aanvragen, moesten van de gemeente een aanbod krijgen voor werk, scholing, of een combinatie van beide. Deze wet is per 1 januari 2012 ingetrokken.

Nieuwe ontwikkelingen

De gemeente Heemskerk hanteert bij de uitvoering van de regeling het credo Werk gaat voor inkomen: oogmerk is om de betrokkene te stimuleren en te begeleiden op de kortste weg naar betaald werk. Hier gaat een cultuuromslag plaatsvinden, mede aangestuurd door de brede maatschappelijke ontwikkelingen op basis van de in de Wet maatschappelijke ondersteuning geformuleerde uitgangspunten zodat meer en meer de eigen kracht en het eigen netwerk van de betrokkene voorop komen te staan.

De combinatie van bezuinigingsmaatregelen, wetswijzigingen, nieuwe doelgroepen en arbeidsmarktontwikkelingen vragen om een gezamenlijke aanpak en het maken van vergaande beleidsmatige en financiële keuzes. De vier IJmondgemeenten Velsen, Beverwijk, Heemskerk en

Uitgeest en de sociale werkvoorziening De Meergroep hebben, in afstemming met het UWV Werkbedrijf, hun krachten gebundeld in het IJmond Werkt! Het uiteindelijke doel is een doelmatige, integrale re-integratiedienstverlening met aantoonbare meerwaarde binnen de door het Rijk beschikbaar gestelde budgetten. IJmond Werkt! richt zich onder andere op die betrokkene met een (relatief) korte afstand tot de arbeidsmarkt. De betrokkene met een langer traject naar werk en de betrokkene die niet meer geacht wordt hiervoor in aanmerking te komen blijven onder de individuele afdeling sociale zaken vallen.

De uitkering

De gemeente hanteert het uitgangspunt 'een uitkering, tenzij'. Indien na verlening van de bijstand blijkt dat deze ten onrechte of tot een te hoog bedrag is vastgesteld dan is de gemeente bevoegd, en meestal ook verplicht, het te veel betaalde terug te vorderen.

Iedere betrokkene dient op de hoogte te zijn van zijn rechten en plichten. Door middel van intake- en periodieke voortgangsgesprekken gesprekken, beschikkingen, brieven en publicaties vervult onze gemeente hier haar plichten. Daarnaast draagt iedere betrokkene zelf de verantwoordelijkheid om de gemeente tijdig en afdoende te informeren over (op handen zijnde) wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de hoogte of de duur van de te verstrekken of verstrekte bijstand.

Handhaving

De grondgedachte bij handhaving is preventie. In de handhaving wordt uitgegaan van een integrale aanpak met als uiteindelijke doel dat klanten uit zichzelf de wet en regelgeving naleven. Vier kernelementen zijn hierbij essentieel: vroegtijdige voorlichting, optimale dienstverlening, snelle fraudedetectie en daadwerkelijk sanctioneren.

Het handhavingbeleid is erop gericht om te voorkomen dat onterecht aanspraak wordt gemaakt op een uitkering. Het zwaartepunt ligt om die reden dan ook bij de eerste aanvraag om een uitkering. Daarbij wordt systematisch controle uitgevoerd op de zogenaamde "witte" fraude.

Onze gemeente voert daarnaast op projectbasis themacontroles uit, bijvoorbeeld:

- bij een afwijkende bestedings- of pinpatroon,
- bij afwijkende rekeningen met betrekking tot de primaire voorzieningen (water-, elektra-, gas- en stookkosten),
- bij risicogroepen (als reeds sprake is van een fraude dossier, bij vermoedens omtrent een gezamenlijke huishouding, bij onvoldoende inzicht op het op te geven inkomen, bij vermoedens over activiteiten in de zelfstandigensfeer, bij bijzondere doelgroepen);

Sanctiestrategie

Waar fraude wordt geconstateerd, wordt volgens het lik-op-stuk principe adequaat gehandeld, ten onrechte genoten uitkering wordt teruggevorderd en de frauderende betrokkene wordt strafrechtelijk vervolgd. De handhavingstaken binnen dit taakveld zijn apart gekoppeld aan de:

- WWB
- IOAW
- IOAZ

Opvallend is het aantal (gedetecteerde) fraudegevallen in de sociale wetgeving is afgenomen. In 2010 waren zijn er 12 fraudes aan het licht gekomen. In 2011 waren dat er 8. De cijfers van 2012 zijn nog niet binnen.

4.4 Wet kinderopvang

De handhaving van de Wet Kinderopvang komt ten laste van de capaciteit van bureau Leefomgeving, cluster omgevingsvergunningen. Per jaar vragen ongeveer 10 dossiers kinderopvang om handhaving. Hier gaat ongeveer 120 uur inzitten. Het gaat hier slechts om de handhaving, niet om het toezicht.

Het beleid omtrent kinderopvang is onder meer gebaseerd op de “Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen”. Onder kinderopvang wordt verstaan het opvangen van kinderen in kinderdagverblijven, op de buitenschoolse opvang, bij gastouders (geregistreerd bij een gastouderbureau) en in peuterspeelzalen. Opvang van kinderen dient te geschieden in een veilige en gezonde omgeving. Tevens dient het verblijf binnen een voorziening voor kinderopvang bij te dragen aan een goede ontwikkeling van kinderen.

Daarom is zijn er naast de “Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen” verscheidene regelingen opgesteld om die kwaliteitseisen te waarborgen. Wettelijke basis voor ons handhavingsbeleid is derhalve gebaseerd op de onderstaande regelingen:

- Wet kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen
- Besluit kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen
- Regeling kwaliteit kinderopvang en peuterspeelzalen 2012
- Besluit basisvoorwaarden kwaliteit voorschoolse educatie
- Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (Wet OKE)
- Verordening kinderopvang Heemskerk 2012
- Verordening ruimte en inrichtingseisen peuterspeelzalen 2010
- Afwegingsmodel kinderopvang (bij wetwijziging 22 juni 2012)

Op grond van de wet zijn de gemeenten verantwoordelijk voor het toezicht op en de handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang. De GGD houdt in opdracht van de gemeente toezicht op de Wet kinderopvang.

In Heemskerk zijn de volgende subjecten onderworpen aan toezicht door de GGD:

Subject	Aantal
Kinderdagverblijven	4
Naschoolse Opvang	9
Gastouders Bureau's	3
Gastouders (GO)	21
Peuterspeelzalen	7
Nieuwe aanmeldingen GO	27*

* *geschat o.b.v. de gegevens van het eerste kwartaal van 2012*

Prioriteiten zijn in het gemeentelijk beleid omtrent kinderopvang neergelegd (niet in de beleidsnota handhaving 2012-2015)

- Kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en gastouderbureaus hebben de hoogste prioriteit en worden allemaal elk jaar geïnspecteerd.
- Van de gastouders wordt steekproefsgewijs 20% geïnspecteerd.
- Van de peuterspeelzalen is nog onbekend of deze elk jaar verplicht geïnspecteerd moeten worden. Verwachting is dat ze allemaal geïnspecteerd moeten worden.

Op de capaciteiten van de GGD (toezichtscomponent) hebben we geen zicht en geen invloed. Daar zij volgens wettelijke regeling / opdracht werken, mag er van worden uitgegaan dat zij doen wat ze moeten doen.

De capaciteit van de handhavingscomponent hebben we wel in de hand. Handhaving wordt uitgevoerd door een medewerker handhaving omgevingsvergunningen. Aan kinderopvang wordt een hoge prioriteit toegekend. Dit gezien de belangen die zijn gediend bij veilige en gezonde kinderopvang. Problemen zijn hiermee niet te verwachten, gezien het aantal zaken dat op jaarbasis aandacht verdient van de medewerker handhaving en gezien het feit dat urgente zaken omgevingsvergunningen door de andere medewerker kunnen worden opgepakt.

Afwegingskader handhaving

Van een prioriteitenstelling zoals voor het beleidsterrein omgevingsvergunning is geen sprake. Alle geconstateerde overtredingen zijn (indien reëel) in principe handhavingswaardig.

De keuze om handhavend op te treden, de lengte van de begunstigingstermijn en de hoogte van de dwangsom worden bepaald aan de hand van het afwegingsmodel zoals dat per juni 2012 is vastgesteld.

Belangrijke factoren zijn:

- In welke mate is de omgeving wel/niet veilig;
- In welke mate is de omgeving wel/niet gezond;
- In welke mate is er wel/geen sprake van pedagogische kwaliteit;
- In welke mate hebben ouders wel/geen invloed op het beleid in het centrum en de omstandigheden van hun kind;

Er dient ook altijd rekening te worden gehouden met de mate waarin de gemeente nog wel of niet geloofwaardig is en eventueel afbreukrisico loop indien de in het geding zijnde wettelijke vereisten onvoldoende worden nageleefd, dan wel onvoldoende worden gehandhaafd.

Naast het handhavingsmodel speelt het advies van de GGD een belangrijke rol. De beslissing al dan niet handhavend op te treden ligt echter bij het college, er kan derhalve van het advies van de GGD worden afgeweken.

4.5 Wet BIBOB

Hoewel de uitvoering van de wet BIBOB niet specifiek te rekenen valt onder het beleidsonderwerp Handhaving, is ervoor gekozen hier in dit verband wel aandacht aan te besteden, aangezien uit de wetgeving een preventieve werking uitgaat.

In 2009 is het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Noord Holland opgericht met als doel sturing en uitvoering te geven aan de bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de (georganiseerde) criminaliteit in samenwerking tussen verschillende overheidsdiensten zoals gemeenten, politie, justitie en belastingdienst.

In 2013 wordt met een uitgebreider convenant het RIEC aangesloten bij het Landelijke Informatie en Expertise Centrum.

Op 1 januari 2006 is in Heemskerk de beleidslijn BIBOB vastgesteld. In de beleidslijn BIBOB Horeca is opgenomen dat bij elke vergunningaanvraag voor een horecabedrijf of een seksinrichting een BIBOB vragenformulier ingevuld dient te worden. Indien dit formulier vragen oproept volgt een onderzoek/toetsing. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de openbare bronnen (b.v. Kvk en Kadaster).

In het kader van de BIBOB-toetsen kan gebruik gemaakt worden van de informatie die het RIEC biedt. De BIBOB toets wordt ingezet ter voorkoming van het onbedoeld hulp bieden van een bestuursorgaan bij verstrekking van vergunningen, subsidies en bij aanbestedingen.

Te denken valt aan vergunningen aan motorclubs (de zgn. 1% MC's), bij vechtsportevenementen, bij bouwvergunningen, bij aanvragen van vergunningen door horecaondernemers, aanvragen van clubs en verenigingen, etc.

In regionaal verband zijn er afspraken op bestuursniveau gemaakt om een gelijklopend beleid te voeren om het waterbedeefte zoveel als mogelijk voor te zijn. Dit betekent dat het als belangrijk wordt gezien om een werkproces BIBOB vast te stellen aan de hand van een beleidslijn. En wellicht nog belangrijker is het om de bewustwording in de interne organisatie over deze onderwerpen te vergroten.

De toepassing van de wet BIBOB heeft een preventieve werking.

In 2012 werden 8 horeca vergunningen verleend. In het kader daarvan werd ruim 60 uur aan BIBOB besteed in verband met het onderzoek dat met de vergunningsaanvraag gepaard dient te gaan, alvorens een vergunning kan worden verleend.

De verwachting is dat dit voor 2013 niet heel anders zal zijn. Verwachting is derhalve dat de onderzoeken in het kader de Wet BIBOB niet heel veel capaciteit zullen vragen.

4.6 Afvalstoffenverordening

De uitvoering van de afvalstoffenverordening is uitbesteed aan ReinUnie / HVC. Echter, zij halen het reguliere huisvuil op en grofvuil waarvoor een melding is gedaan. Wordt er bij het ophalen van het vuil méér aangetroffen dan is gemeld, dan laat HVC alle grofvuil van die melding staan. De gemeente dient dan opdracht te geven om het huisvuil op te laten halen. Hieraan wordt dagelijks aandacht besteed tijdens de reguliere toezichtronde door de handhavers APV.

Hoofdstuk 5. Conclusies en aanbevelingen

Het uitvoeringsprogramma maakt onderdeel uit van het cyclisch proces van handhaving: *plan - do - check - act*. Jaarlijks worden op basis van behaalde resultaten, actuele ontwikkelingen, wetswijzigingen of veranderde inzichten voor het jaar erop nieuwe, aangepaste plannen gemaakt

Evaluatie van het uitvoeringsprogramma dient te geschieden tegen het einde van het jaar, bij het vaststellen van het nieuwe uitvoeringsprogramma. Het nieuwe programma behoort immers op basis van het oude programma, en met in acht neming van wetswijzigingen en de opgedane ervaring te worden vastgesteld.

Tijdens de evaluatie is vooral belangrijk in kaart te brengen welke onvoorziene invloeden beslag hebben gelegd op de beschikbare handhavingscapaciteit. Hiermee dient in het nieuwe uitvoeringsprogramma rekening te worden gehouden.

De ingeslagen weg en handhavingsstrategie dienen onder de loep te worden genomen. Indien regels en/of methodes niet handhaafbaar blijken, dient daarvoor een oplossing te worden gevonden.

Prioriteiten zijn in de beleidsnota vastgelegd en benoemd in algemene termen. Hiermee kunnen we in het uitvoeringsprogramma alle kanten op. Bedoeling is niet onze blik te vernauwen voor het komende jaar. Bedoeling is om op basis van ervaring vast te leggen waar de focus naar uit zal gaan het komende jaar. Deze focus kan per jaar verschuiven. Daarnaast dient er ieder jaar een project te worden benoemd waarop integraal zal worden gehandhaafd.

In de nieuwe beleidsnota zal wat concreter een handhavingsstrategie moeten worden vastgelegd. Dit is niet iets voor in het uitvoeringsprogramma, maar voor in de beleidsnota. Er dient een naleefstrategie, een sanctiestrategie en een gedoogstrategie te worden omgeschreven, niet op academisch niveau, maar concreet en toegespitst op de situatie in Heemskerk.

Belangrijke vraag is of de handhavingsnota en het uitvoeringsprogramma in het vervolg zo breed moeten worden opgezet als nu het geval is.

Diverse onderdelen in de beleidsnota (en het uitvoeringsprogramma) bieden vanuit het oogpunt van onze wettelijke verplichting geen toegevoegde waarde en verdienen een eigen planning & control – cyclus. Aanbevolen wordt in het vervolg te focussen op de omgevingswetgeving en de taakvelden die daarmee nauw verweven zijn.

Er *lijkt* aanleiding voor te bestaan om de beleidsnota eerder opnieuw vast te stellen. Echter, omdat het uitvoeringsprogramma de komende jaren zal moeten groeien en zal worden bijgeschaafd, en er voorlopig in de beleidsnota voldoende houvast is geboden om een uitvoeringsprogramma op te baseren, kunnen we volstaan met een vergaande evaluatie van de beleidsnota in 2015. Datgene dat wellicht beter in de beleidsnota had kunnen worden vastgelegd, kunnen we vastleggen in de uitvoeringsprogramma's van komende jaren. In 2015 zal de omgevingswet misschien geïntroduceerd zijn en zullen we hebben geleerd van enkele jaren programmering.

Voorgesteld wordt om in 2015 een aparte beleidsnota omgevingsrecht vast te laten stellen.